

Riktlinjer för barnrättsarbetet i Karlshamns kommun

Ett socialt hållbart samhälle genomsyras av jämlikhet och jämställdhet där alla människors lika värde står i fokus. En viktig del i samhällsutvecklingen är att barn och unga har inflytande och delaktighet att påverka viktiga beslut som rör dem. Barn i Sverige växer upp med olika livsvillkor och förutsättningar. Det visar sig genom att det finns stora skillnader i elevers skolresultat, barns socioekonomiska förutsättningar och fysiska och psykiska hälsa. Jämlika villkor innebär att alla har samma möjligheter att utvecklas, tillgodogöra sig utbildning, uppnå god socioekonomisk standard, vara vid god hälsa och uppnå sin fulla potential. Ojämlika villkor innebär att vissa grupper har sämre chanser än andra till utveckling, lärande och välmående. I Karlshamn bor 32 464 personer (april 2020) varav 6500 av dessa är barn och ungdomar mellan 0- 18 år.

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) svensk lag. FN:s konvention om barnets rättigheter innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter.

För kommunen som organisation kommer det innebära ökade krav för att se till att barns rättigheter blir tillgodosedda utifrån barnkonventionen.

Syfte

Riktlinjernas syfte är tydliggöra kommunens arbete med barnrättsfrågorna för att stärka barnets rättigheter och möjlighet till delaktighet och inflytande i Karlshamn samt förbättra barn och ungas livsvillkor med utgångspunkt i barnkonventionen.

Barnkonventionens grundprinciper

Barnkonventionen består av 54 artiklar som tillsammans utgör en helhet och som inte kan rangordnas. Det är dessa artiklar som i Sverige utgör barnrättslagen. Konventionen bygger på fyra grundläggande principer. Dessa ska alltid beaktas när det gäller frågor som rör barn.

Principerna återfinns i artikel två, tre, sex och tolv.

Artikel 2 handlar om alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3 anger att det i alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Begreppet "barnets bästa" är konventionens grundpelare och har analyserats mer än något annat begrepp i barnkonventionen. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.

Artikel 6 understryker varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Artikeln handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.

Artikel 12 lyfter fram barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad

Nationella strategin för att stärka barnets rättigheter

Riksdagen antog år 2010 en ny Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Strategin består av nio principer som uttrycker grundläggande förutsättningar för att stärka barnets rättigheter i Sverige:

- Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad det innebär i praktiken
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjuds stöd i sitt föräldraskap
- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan
- Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn
- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv

Det yttersta ansvaret för att införliva barnkonventionen och den nationella strategin har kommunstyrelsen, men det åligger varje nämnd att säkerställa att beslut som rör barn är i enlighet med styrdokumentet. Detta görs genom tillämpning av barnchecklista, bilaga 1, samt eventuell barnkonsekvensanalys.

Strategisk samordning

Kommunens övergripande arbete med att införliva barnrättsperspektivet i alla beslut som rör barn är ytterst kommunstyrelsens ansvar. Arbetet med barnrättsfrågorna leds av kommunledningen och är en del av kommunens folkhälsoarbete. Ett barnrättsnätverk med representanter från kommunens förvaltningar är upprättat i syfte att öka samverkan kring barnrättsarbetet samt fungera som stöd i arbetet med barnkonsekvensanalyser.

Barnrättsperspektiv

Barn och unga berörs av många beslut som fattas i kommunal verksamhet. Det är i dessa beslut som barn och ungas skillnader i uppväxtvillkor kan minska. Barnrättsperspektiv innebär att barnkonventionen är utgångspunkt i planering, arbete och beslut som rör barn. Viktigt att komma i håg när vi arbetar med barnperspektivet är att barnets perspektiv och barnperspektivet inte är samma sak. Barnets perspektiv är barnets egen berättelse och uppfattning, medan barnperspektivet innebär vuxenvärldens analys av barnets perspektiv i förhållande till rådande villkor.

Delaktighet och inflytande

I det kommunala ungdomsrådet skapas delaktighet och inflytande för ungdomar i kommunen. Syftet är att ge unga möjligheten att påverka övergripande utvecklingsfrågor samt nyttja rådet som en referensgrupp för att få barn och ungas röster och åsikter. Arbetet med ungdomsrådet utvecklas och stärks löpande.

Det är angeläget att barn och unga har möjlighet att påverka och att ta del av samhället, oavsett bakgrund, kön eller nationalitet.

Av barnkonventionen framgår att:

“Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. Hänsyn ska tas till barnets ålder och mognad.”

Alla barn och unga ska således ha likvärdiga möjligheter till delaktighet och inflytande i frågor som berör dem. Barn har rätt till kunskap om demokrati för att få och kunna ta det ansvar det innebär att vara delaktig i beslut. De ska också ha insikter om att demokrati inte handlar om att alltid få sin vilja igenom utan om att få vara med och bestämma i sammanhang där alla åsikter beaktas.

Barn och ungas inflytande ska inte enbart ske i formella icke förpliktigande samråd utan ska även ske i de miljöer där barn och unga ingår till vardags. För att kommunen ska lyckas i att stärka barnrättsarbetet, måste barn och unga få vara med och påverka detsamma.

Barnrättsnätverk

Ett barnrättsnätverk bestående av minst en representant från respektive förvaltning ska ingå i nätverket. Nätverket ska mötas regelbundet och arbetar tillsammans med kommunens folkhälsostrateg. Barnrättsnätverket kan erbjuda stöd i frågor kring barnkonsekvensanalyser, checklistor och verksamhetsanpassade rutiner.

Barnrättsnätverket ska stötta förvaltningarna att utveckla hållbara strukturer för barnrättsarbetet i kommunen med hjälp utav barnombudsmannens processtöd barnrättsresan i syfte att på ett bättre sätt leva upp till barnkonventionen.

Barnrättsresan genomförs i fyra steg som bygger på varandra. Barnrättsnätverket ökar sin egen kunskap och sprider den vidare, får användbara verktyg, inspiration och tar del av lärande exempel från verksamheter som redan har kommit en bit på vägen i sitt barnrättsarbete.

Varje steg består av fyra moment: Individuell inläring, reflektion och planering, utvecklingsarbete och gemensam uppföljning. Genom momenten fördjupas arbetsgruppens kunskap, samtidigt som de får tid att tillsammans tolka kunskapen genom reflektion och dialog för att omvandla kunskapen till praktik i den egna verksamheten.

Barnrättsperspektiv i planering, beslut och uppföljning

Barnrättsnätverket består av minst en representant från respektive förvaltning som får en betydelsefull roll som bärare av barnrättsperspektiv och barnkonventionen gentemot sin förvaltning. Barnrättsambassadören är kontaktperson för barnrättsfrågorna och ska kunna ge stöd till sin förvaltning. Förtroendevalda och medarbetare som arbetar direkt eller indirekt med barn ska ha grundläggande kunskap om barnets rättigheter och vad dessa innebär i praktiken. Kontinuerlig kompetensutveckling ska erbjudas för att alla ska ges rätt förutsättningar att göra analyser utifrån barns bästa. Det är nämndens ansvar att se till att barnrättsperspektivet inkluderas i styrdokument, planering, beslut och uppföljning.

Webbutbildning

Barnombudsmannen har tagit fram en webbutbildning för att förenkla och stödja kommuner i deras arbete med barnkonventionen. Utbildningen är kostnadsfri och kan anpassas efter vilken organisation du arbetar i. Det åligger varje anställd i kommunen att ta del av denna webbutbildning. Länk till webbutbildningen barnombudsmannen:

<https://www.barnombudsmannen.se/barnratt-i-praktiken/webbutbildning/>

Önskar man att fördjupa sig ytterligare finns webbutbildningen om barnkonventionen – från teori till praktik. Länk till webbutbildningen SKR:

<https://skr.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamstalldhet/barnetsrattigheter/utbildningarbarnetsrattigheter.8995.html>

Barnchecklista

Före beslut fattas ska ställning tas till följande:

- Har en analys gjorts kring vilka barn som kan diskrimineras av beslutet?
- Innebär beslutet att barns bästa sätts i främsta rummet?
- Tillgodoses barns rätt till liv och utveckling genom beslutet?
- Har barn getts möjlighet att uttrycka sin åsikt och har deras åsikt beaktats?

Om svaret är nej på någon av frågorna, fundera över om beslutet följer barnkonventionen och om en barnkonsekvensanalys bör upprättas. Varje verksamhet behöver se över vilka behov av checklistor som finns. Se exempel i bilaga.

Barnkonsekvensanalys

En barnkonsekvensanalys är enligt Barnombudsmannen ett verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling och göra en prövning av barnets bästa, vilket ofta är på övergripande nivå. Barnkonsekvensanalyser används då inga andra planer eller utredningar belyser barns eller barnets situation. Med hjälp av barnkonsekvensanalyser kan lokala och regionala beslutsfattare arbeta systematiskt och vara försäkrade om att ett barnperspektiv finns med i besluten. Syftet är att både på kort och lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor. En barnkonsekvensanalys är en utredning som ligger till grund för beslutsfattande som rör barn och kan se olika ut beroende på vilken verksamhet det gäller. Aspekter som ska finnas med i utredningen är främst barnets eller barnens synpunkter, barnets sociala nätverk, lagstiftning, barnkonventionens artiklar, forskning och beprövad erfarenhet, men även faktorer som ekonomi, intressekonflikter och långsiktighet ska ingå.

Avslutning

Genom denna riktlinje ska barnrättsfrågorna ges ett större fokus och perspektivet ska ses som en självklar del i processer och beslutsfattande. Genom barnrättsnätverket ska kommunen höja sin kunskap kring barnrättsfrågorna och i varje verksamhet ska vi sätta barns bästa i främsta rummet. Riktlinjen ska utvärderas årligen och revidering sker vid behov men senast 2024.